

POLITYKI ZARZĄDZANIA SYSTEMEM KONTROLI

POLSKIEJ AGENCJI NADZORU AUDYTOWEGO

czerwiec 2024 r.

Polityki zarządzania systemem kontroli

Zaufanie publiczne do ładu korporacyjnego i sprawozdawczości finansowej zależy od zaufania publicznego do rewizji finansowej, stąd biegli rewidenci i firmy audytorskie, dla zapewnienia wysokiego poziomu zaufania inwestorów i konsumentów, podlegają nadzorowi publicznemu, który zapewnia niezależność i obiektywizm od środowiska zawodowego biegłych rewidentów.

Polska Agencja Nadzoru Audytowego (PANA) jest państwową osobą prawną, która sprawuje niezależny nadzór publiczny nad biegłymi rewidentami, firmami audytorskimi i samorządem zawodowym biegłych rewidentów.

PANA zapewnia nadzorowanie procesu w zakresie prawidłowego przeprowadzania przez biegłych rewidentów badań ustawowych sprawozdań finansowych, usług atestacyjnych innych niż badanie ustawowe oraz usług pokrewnych, w szczególności kluczowych jednostek gospodarczych będących jednostkami zainteresowania publicznego. Celem nadzoru jest podnoszenie jakości tych usług, a tym samym przyczynianie się do sprawnego funkcjonowania rynku i zwiększenia jego stabilności finansowej.

PANA ustanawia system zapewniania jakości badań ustawowych sprawozdań finansowych oparty na kontrolach biegłych rewidentów i firm audytorskich.

System kontroli PANA jest zgodny z *ustawą z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym*, zwana dalej „ustawą”, a także *rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylające decyzję Komisji 2005/909/WE*, zwane dalej „rozporządzeniem UE nr 537/2014”.

Departament Kontroli jest odpowiedzialny za opracowanie i przegląd polityk i procedur zarządzania systemem kontroli i przeprowadzania kontroli PANA.

1. Kryteria systemu kontroli PANA

Ustanowiony przez Agencję system kontroli gwarantuje:

- legalność,
- transparentność procesów kontroli,
- bezstronność, obiektywizm i niezależność od kontrolowanej firmy audytorskiej,
- skalowalność z uwzględnieniem złożoności kontrolowanej firmy audytorskiej,
- proporcjonalność przy stosowaniu krajowych standardów badania,
- jednolite podejście do kontroli,

- wysoką jakość prowadzonych kontroli.

Agencja zapewnia, że ustanowiony system kontroli w pełni odpowiada założonym celom, w szczególności uzyskaniu legalnej, skutecznej i wydajnej realizacji zadań kontrolnych oraz rzetelnych ustaleń i oceny kontrolowanej firmy audytorskiej i biegłych rewidentów.

Zapewnienie prawidłowego funkcjonowania systemu kontroli PANA polega na dbaniu o środowisko kontroli, promocji zasad etycznych i profesjonalizmu oraz wdrożeniu właściwych mechanizmów kontrolnych w postaci polityk, procedur i metodyki kontroli, adekwatnych do charakteru i zakresu prowadzonej działalności kontrolnej.

➤ **Legalność**

Agencja zapewnia, że system kontroli w pełni respektuje zasadę legalności. Na każdym etapie prac, wszelkie działania w zakresie prowadzenia kontroli poczynwszy od przygotowania dokumentacji, w tym polityk, procedur, metodyki kontroli, wzorów dokumentów, poprzez czynności kontrolne i pokontrolne, a także nadzór nad procesem kontroli, oparte są o obowiązujące przepisy prawa, które są również wyznacznikiem dla dokonywanych ustaleń, prezentowanych faktów i ocen.

➤ **Transparentność**

System kontroli PANA jest transparentny. Zapewnienie transparentności jest kluczowe dla budowania wśród interesariuszy zaufania do roli organu nadzoru w procesie prawidłowego zarządzania systemem kontroli. Oznacza to, że system kontroli jest zrozumiały i publicznie dostępny, co zapewnia jego wiarygodność, odpowiedzialność i skuteczność.

Agencja zapewnia transparentność systemu kontroli PANA na każdym etapie prowadzenia kontroli, w szczególności poprzez:

- 1) ustanowienie i opublikowanie procedur zarządzania systemem kontroli oraz procedur przeprowadzania kontroli,
- 2) rozliczalność podejmowanych przez kontrolerów działań w zakresie stosowania przyjętych procedur,
- 3) wyznaczanie kontrolerów jakości spośród pracowników zajmujących stanowiska starszych kontrolerów,
- 4) sprawowanie nadzoru nad całym procesem przeprowadzania kontroli przez kierownictwo PANA oraz kierownictwo Departamentu Kontroli.

➤ **Bezstronność, obiektywizm i niezależność**

System kontroli PANA jest bezstronny. Bezstronność ustanowionego systemu kontroli jest immanentnie powiązana z obiektywizmem, niezależnością, rzetelnością i godnym zachowaniem kontrolera.

Wybór osób uczestniczących w systemie kontroli jest dokonywany zgodnie z zasadą obiektywizmu i niezależności od kontrolowanej firmy audytorskiej / biegłego rewidenta, przy zachowaniu procedur gwarantujących realizację art. 106 ust. 3 ustawy. Przy wyborze osób kontrolujących warunkiem *sine qua non* jest deklaracja kontrolerów, że nie istnieje konflikt interesów pomiędzy nimi a firmą audytorską, która ma zostać poddana kontroli.

Kontrolerzy, eksperci oraz osoby niebędące kontrolerami Agencji, o których mowa w art. 106 ust. 3a ustawy, realizując swoje zadania z zachowaniem obiektywizmu, muszą dokonywać wyważonej oceny, tzn. uwzględniać wszystkie czynniki i okoliczności związane z badaną sprawą, zgodnie z przyjętymi kryteriami. Formułując osądy, kontrolerzy nie mogą kierować się własnym interesem, jak również nie mogą ulegać wpływom innych. Muszą być szczególnie wyczuleni na wszelkie sytuacje, które mogą prowadzić do zakwestionowania ich obiektywnej postawy. W przypadkach, gdy istnieje jakiegokolwiek zagrożenie są zobowiązani do podejmowania właściwych kroków, zgodnie z obowiązującymi w Agencji procedurami.

Również osoby nadzorujące zachowują bezstronność przy realizacji czynności nadzorczych. Ze szczególną starannością weryfikują realizację czynności kontrolnych w odniesieniu do przepisów prawa i przyjętych procedur. Nie decydują arbitralnie i w oderwaniu od materiału dowodowego o sposobie prezentowania ustaleń.

➤ **Skalowalność przy uwzględnieniu złożoności kontrolowanej firmy audytorskiej**

System kontroli PANA zapewnia równe prawa w kontroli, podleganie tym samym standardom i procedurom dostosowanym do skali i złożoności działalności kontrolowanej firmy audytorskiej.

➤ **Proporcjonalność przy stosowaniu krajowych standardów badania**

Procedury przeprowadzania kontroli uwzględniają obowiązywanie zasady proporcjonalności przy stosowaniu krajowych standardów badania przy badaniach ustawowych jednostek innych niż duże jednostki. Wybór akt podlegających kontroli dostosowany jest do wyników analizy ryzyka wystąpienia nieprawidłowości.

➤ **Jednolite podejście do kontroli**

Jednolite podejście do prowadzonych kontroli zapewnia stosowana metodyka kontroli.

W celu zapewnienia jednolitego podejścia do prowadzonych kontroli, a także zwiększenia efektywności kontroli, kontrolerzy Agencji, eksperci oraz osoby niebędące kontrolerami Agencji, o których mowa w art. 106 ust. 3a ustawy, pozostają ze sobą w stałym kontakcie i dokonują wymiany informacji i doświadczeń.

➤ **Jakość prowadzonych kontroli**

Wysoka jakość prowadzonych kontroli zagwarantowana jest przez odpowiedni dobór osób kontrolujących, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań merytorycznych niezbędnych do przeprowadzenia kontroli, odpowiednio do specyfiki działalności podmiotów, na rzecz których firma audytorska wykonała badania ustawowe (sektory/branże, w których jednostki prowadzą działalność).

Ważnym aspektem w zakresie zagwarantowania wysokiej jakości prowadzonych kontroli jest też stałe doskonalenie się osób kontrolujących, nabywanie nowych kompetencji adekwatnie do potrzeb, wynikających w szczególności ze zmieniających się przepisów prawa, w tym wdrażania przepisów unijnych do polskiego porządku prawnego.

Regularne kontrole, oparte w szczególności na analizie ryzyka wystąpienia nieprawidłowości w badaniach ustawowych, stanowią właściwy środek służący osiągnięciu jednolicie wysokiej jakości tych badań.

2. Wyniki kontroli

Ustalenia i wnioski z kontroli stanowią podstawę zaleceń PANA przekazywanych firmie audytorskiej. Realizacja zaleceń PANA przez firmę audytorską podlega weryfikacji.

Zalecenia służą między innymi poprawie jakości badań ustawowych sprawozdań finansowych, usług atestacyjnych innych niż badanie ustawowe oraz usług pokrewnych, a tym samym zwiększają wiarygodność publikowanych informacji finansowych i zapewniają lepszą ochronę akcjonariuszy, wspólników, inwestorów, wierzycieli i innych zainteresowanych stron.

3. Pozostałe kontrole

PANA może również przeprowadzać kontrole w zakresie dotyczącym usług atestacyjnych innych niż badanie ustawowe lub usług pokrewnych wykonanych zgodnie z krajowymi standardami wykonywania zawodu w celu zweryfikowania poprawności wykonania tych usług – kontrole dodatkowe.

PANA przeprowadza kontrole tematyczne i kontrole doraźne w zakresie usług atestacyjnych i pokrewnych wykonywanych zgodnie ze standardami wykonywania zawodu.

4. Współpraca międzynarodowa

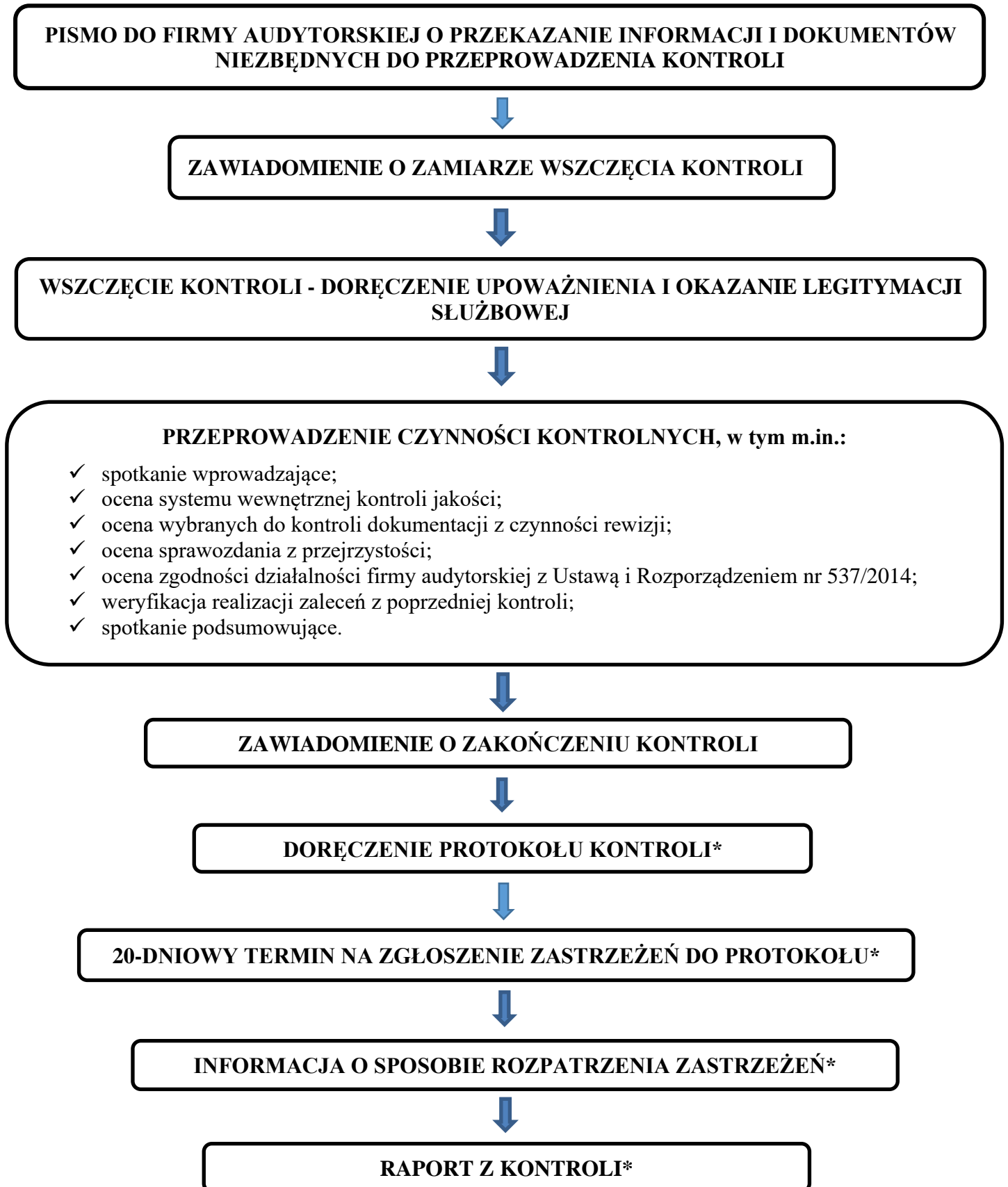
W ramach skutecznego systemu zapewniania jakości badań ustawowych, PANA prowadzi współpracę międzynarodową z Komisją Europejską oraz organami nadzoru publicznego z państw Unii Europejskiej. Agencja jest członkiem Komitetu Europejskich Organów Nadzoru Audytowego (KEONA) oraz Międzynarodowego Forum Niezależnych Regulatorów Audytu (IFIAR). PANA w ramach współpracy z KEONA, IFIAR, a także z organami nadzoru państw trzecich wymienia doświadczenia między innymi w zakresie doskonalenia zarządzania systemem kontroli. Współpraca ta zakłada dążenie do wypracowania spójności w podejściu do systemu nadzoru publicznego w obszarze kontroli. Jednym z przykładów jednolitego podejścia do systemu kontroli jest Wspólna Metodologia Przeprowadzania Inspekcji (Common Audit Inspection Methodology - CAIM). CAIM obejmuje m.in. wytyczne dla organów nadzoru audytowego dotyczące wyboru akt badania oraz obszarów, które mogą być obejmowane kontrolą. Celem CAIM jest w szczególności:

- zapewnienie skutecznego programu inspekcji w celu poprawy jakości audytu w całej Europie;
- poprawa spójności ustaleń z kontroli w bazie danych KEONA;
- sprostanie politycznym oczekiwaniom, że kontrole powinny być przeprowadzane w spójny sposób w UE, a wiedza w tym obszarze powinna być dzielona między europejskimi nadzorami;
- wyjaśnienie europejskiego stanowiska w dyskusjach z innymi organami regulacyjnymi;
- sprostanie oczekiwaniom firm audytorskich w Europie, że kontrole powinny być przeprowadzane w spójny sposób;
- zapewnienie korzyści w zakresie efektywności, w szczególności dla organów regulacyjnych o mniej ugruntowanej pozycji.

Dodatkowo, PANA zdobywa informacje oraz doświadczenia w zakresie przeprowadzania kontroli oraz budowania polityk i systemów kontroli przez nadzory w UE i na poziomie globalnym poprzez udział w szkoleniach przeprowadzanych przez KEONA oraz IFIAR, w tym w ramach corocznych Warsztatów IFIAR dla Kontrolerów, w których uczestniczą kontrolerzy PANA.

PANA uwzględnia również możliwość przeprowadzania wspólnych kontroli z nadzorami audytowymi z państw trzecich, pod warunkiem zapewnienia zgodności z przepisami wspólnotowymi oraz krajowymi, w tym zawarcia odpowiedniego porozumienia.

Schemat procedury przeprowadzania kontroli PANA

* Nie dotyczy kontroli tematycznych.